

Raport z badań ankietowych z mieszkańcami miast określających wzorce konsumpcji oraz praktyki związane z uprawą warzyw, owoców i ziół na terenach miejskich

Ankieta 2

Projekt: „Produkcja i zaopatrzenie w żywność za pośrednictwem systemów miejskich o obiegu zamkniętym w europejskich miastach” [akronim: FOCUSE], finansowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu DUT call 2022 w kwocie 1125 906,50 PLN. Czas realizacji projektu 1.02.2024–31.01.2027.

Zespół FOCUSE

dr hab. Alicja Krzemińska
dr inż. Anna Zaręba

<https://focuse.uwr.edu.pl>

Wrocław 2025

Ankieta 2 dotyczyła badania świadomości mieszkańców na temat prowadzonych na terenie miasta upraw warzyw, ziół i owoców. Ankieta została przygotowana przez zespół FOCUSE w składzie dr inż. Anna Zaręba, dr hab. Alicja Krzemińska, dr inż. Małgorzata Bartyna Zielińska oraz mgr inż. Martyna Gawlik, reprezentujących kolejno Uniwersytet Wrocławski oraz Urząd Miasta we Wrocławiu.

Wstęp

Celem badań ankietowych było określenie stopnia zainteresowania mieszkańców miast samodzielną uprawą żywności na własny użytek oraz opinii o miejskiej produkcji żywności i wsparciu dla lokalnych inicjatyw. Badania przeprowadzono w formie online poczynając od 4.09.2024 do 11.01. 2025 roku. W sumie na pytania ankietowe odpowiedziało 162 osób. Formularz składał się z 31 pytań (ryc. 2). Ankietę wykonano w języku polskim. 88% respondentów stanowili mieszkańcy miast, z czego 83% z nich mieszka we Wrocławiu. Dzięki temu wyniki mogą stanowić cenne narzędzie dla władz lokalnych i organizacji, umożliwiając skuteczniejsze planowanie inicjatyw na rzecz zrównoważonego rozwoju, takich jak miejska produkcja żywności czy edukacja ekologiczna.

Największą grupę badanych stanowiły osoby w wieku 35–54 lata (63%), z przewagą kobiet (76%). Jako aktywna zawodowo grupa społeczna, wykazują one szczególne zainteresowanie poprawą jakości życia w mieście, np. poprzez dostęp do zdrowej żywności czy zielonych przestrzeni. Dodatkowo, 70% respondentów posiadało wykształcenie wyższe, co wskazuje na ich większą świadomość ekologiczną, jak również otwartość na innowacje oraz zainteresowanie edukacją w zakresie zdrowego stylu życia. Taka struktura demograficzna pokazuje, że mieszkańcy miast są gotowi angażować się w działania wspierające lokalne rolnictwo i ograniczające negatywny wpływ urbanizacji na środowisko.

Zainteresowanie samodzielną uprawą warzyw, owoców i ziół w miastach

Wyniki ankiet wykazały, że ponad 30% respondentów aktywnie uprawia rośliny, co wskazuje na stosunkowo wysokie zainteresowanie miejskim ogrodnictwem. 40% osób wykazało zainteresowanie tematem miejskiego ogrodnictwa, ale jeszcze nie podjęło działań w tym zakresie. Część osób próbowało prowadzić uprawę, ale zaprzestało tego działania. Z przeprowadzonych badań wynika, że osoby, które regularnie uprawiały rośliny, mieszkają w głównie w domach z dostępem do balkonów, tarasów lub ogrodów. Można też sądzić, że stabilność miejsca zamieszkania (powyżej 5 lat) sprzyjać może długoterminowemu zaangażowaniu w uprawę roślin. Poza tym, wśród osób, które zaprzestały upraw, kluczowymi barierami mogły być zarówno brak czasu, wiedzy lub odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Wiele osób nie miało wystarczającej przestrzeni ani odpowiednich warunków do uprawy roślin, a brak doświadczenia w ogrodnictwie mógł zniechęcić do kontynuacji. Dlatego, aby zwiększyć zaangażowanie w miejskie ogrodnictwo, warto organizować warsztaty edukacyjne i udostępniać przestrzeń do upraw, np. ogrody społeczne czy wspólne tarasy. Takie działania mogłyby pomóc przełamać bariery związane z brakiem czasu, ograniczoną przestrzenią i wiedzą, jednocześnie wspierając rozwój miejskiego rolnictwa.

Edukacyjna rola miejskiej produkcji żywności

Większość respondentów zwróciła uwagę na znaczny potencjał edukacyjny produkcji żywności w miastach, szczególnie w kontekście zaangażowania młodszego pokolenia. Warsztaty edukacyjne, jak i inne inicjatywy pomagają w kształtowaniu świadomego podejścia do zdrowego odżywiania oraz ekologii, zachęcając do odpowiedzialnych wyborów w zakresie żywności i ochrony środowiska. Rozwój miejskiego rolnictwa, takich jak ogrody społeczne, czy też farmy wertykalne może stanowić doskonałą okazję dla dzieci i młodzieży do nauki o uprawach, zrównoważonej produkcji żywności i szacunku do natury. Inicjatywy te, mające miejsce w szkołach, parkach czy innych przestrzeniach publicznych, mogą także integrować społeczności lokalne i promować współpracę.

Ponadto, promowanie takich działań mogłoby inspirować wszystkich mieszkańców miast do podejmowania bardziej zdrowych nawyków żywieniowych i świadomych decyzji zakupowych. Kampanie informacyjne, festiwale żywności lokalnej oraz inne wydarzenia mogłyby sprzyjać integracji międzypokoleniowej, jednocześnie promując wspólne działanie na rzecz ekologii. Rozwój miejskiego rolnictwa to nie tylko wsparcie dla edukacji, ale również sposób na bezpośrednie lub pośrednie angażowanie społeczności w działania na rzecz zrównoważonej przyszłości. Takie inicjatywy mogą przyczynić się do większych zmian w miastach, a także inspirować do szeroko zakrojonych działań na rzecz ochrony środowiska.

Promocja inicjatyw miejskiej produkcji żywności

Większość respondentów popierało promocję produkcji żywności w miastach, co świadczy o stale rosnącym zainteresowaniu tą inicjatywą. Co ważne, zwiększenie świadomości na temat korzyści płynących z lokalnej produkcji może wspierać zrównoważony rozwój miast i poprawę jakości życia mieszkańców. Inicjatywy promujące miejskie rolnictwo powinny koncentrować się na dostępie do świeżej żywności, edukacji ekologicznej i ochronie środowiska. Miejskie ogrodnictwo, takie jak ogrody społeczne czy farmy wertykalne, umożliwiają uprawę roślin w

miastach, co wpływać może na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i wspierać lokalnych producentów. Edukacja, np. w formie warsztatów, pomoże mieszkańcom w każdym wieku zdobyć wiedzę na temat upraw, ekologicznych metod pielęgnacji i korzyści z miejskiego rolnictwa. Organizacja targów rolniczych oraz kampanii informacyjnych może przyciągnąć uwagę do lokalnych upraw oraz jednocześnie zachęcać do ich wspierania. Tego rodzaju inicjatywy mogą nie tylko poprawić jakość życia w miastach, ale także wspierać zdrowie publiczne i ekologiczne podejście do produkcji żywności.

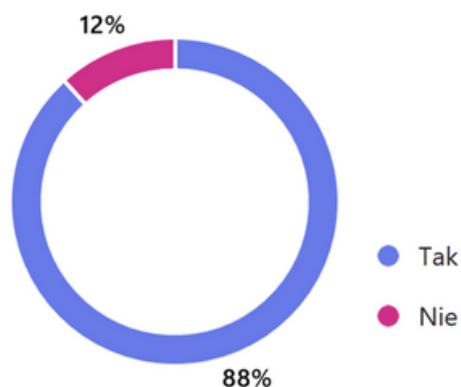
Potrzeba regulacji wspierających lokalnych producentów żywności

Wprowadzenie regulacji wspierających lokalnych producentów żywności jest istotne dla rozwoju zdrowej produkcji żywności. Mogłyby one obejmować na przykład stosowanie różnych ulg podatkowych, wsparcia finansowego dla małych gospodarstw oraz uproszczenia w zakresie dystrybucji produktów rolnych. Takie działania mogłyby wspomóc rozwój lokalnych rynków, jak również zwiększyłyby konkurencyjność producentów i ułatwiły dostęp do świeżej żywności. Ponadto, wsparcie finansowe mogłoby obejmować dotacje na modernizację infrastruktury rolniczej oraz na ekologiczne metody upraw. Dodatkowo, uproszczenie regulacji sprzedaży lokalnych produktów i stworzenie platform online pomogłoby ułatwić ich dystrybucję. Tego rodzaju regulacje nie tylko zwiększyłyby dostępność zdrowych produktów, ale także wspierałyby lokalną gospodarkę, tworząc miejsca pracy i promując zrównoważony rozwój.

Diagramy opisujące wyniki jednostkowe badań ankietowych dotyczących praktyk związanych z uprawą warzyw, owoców i ziół na terenach miejskich (Ryc. 1)

Pytanie 1.

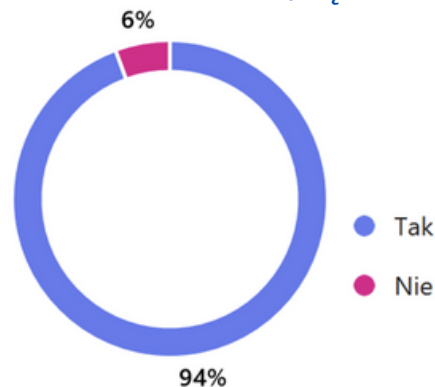
Czy jesteś mieszkańcem miasta?

88% respondentów zadeklarowało, że mieszka w mieście. Ankieta jest reprezentatywna przede wszystkim dla mieszkańców terenów miejskich.

Pytanie 2.

Czy jesteś mieszkańcem/ką Wrocławia?

Większość, bo 94 % respondentów wskazało, że jest mieszkańcem/ką Wrocławia, dzięki czemu wyniki badań są reprezentatywne dla mieszkańców tego miasta.

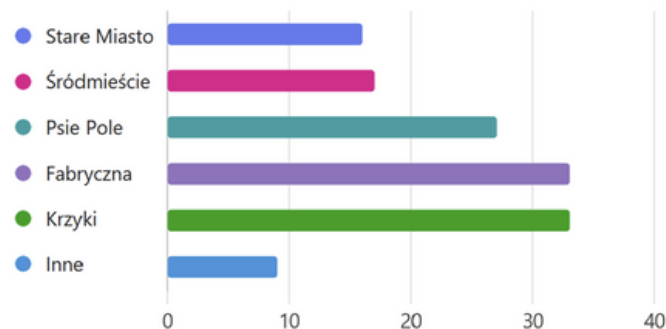

Diagramy opisujące wyniki jednostkowe badań ankietowych dotyczących praktyk związanych z uprawą warzyw, owoców i ziół na terenach miejskich

Pytanie 3.

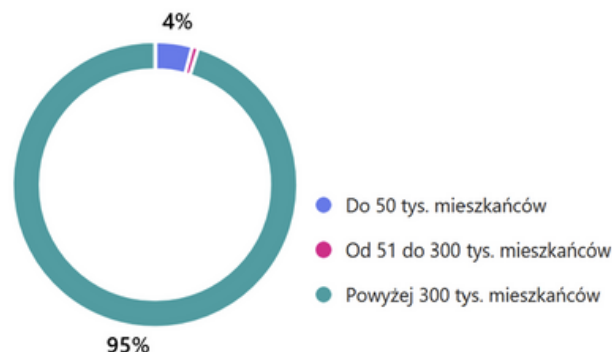
Jeśli tak, to jakiej dzielnicy?

Najlichniesza grupa respondentów reprezentowała dzielnicę Wrocław Fabryczna 24%, Wrocław Krzyki 24% oraz Wrocław Psie Pole 20%.

Pytanie 4.

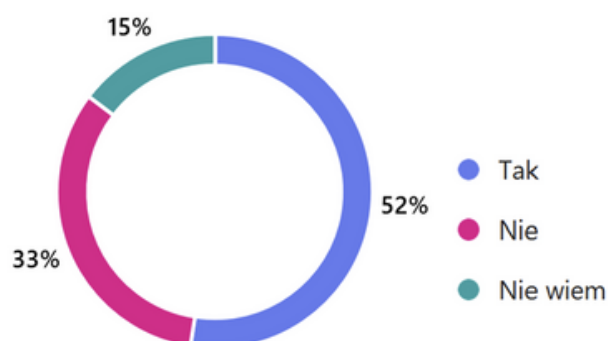
Jak duże jest miasto, w którym mieszkasz?

Większość respondentów, bo 95% deklarowało zamieszkanie w miastach powyżej 300 tys. mieszkańców, a tylko 5% pochodziło z mniejszych miast. Ankieta dostarczyła więc danych, które można odnieść głównie do dużych aglomeracji.

Pytanie 5.

Czy jesteś świadomy/a że na terenie twojego miasta produkowana jest żywność?

Z otrzymanych danych można wywnioskować, że informacje o miejskich uprawach żywności nie zawsze są powszechnie dostępne, choć wielu ankietowanych miało świadomość istnienia takich inicjatyw. Jednocześnie aż 33% respondentów przyznało, że nie wie o ich istnieniu, co wskazuje na dużą potrzebę wzmocnienia działań edukacyjnych i promocyjnych w tym obszarze.

Edukacja ekologiczna dotycząca produkcji żywności powinna obejmować zarówno korzyści wynikające z miejskich upraw, takie jak i dostęp do świeżej i lokalnej żywności czy wspieranie zrównoważonego rozwoju, jak i praktyczne wskazówki dotyczące prowadzenia upraw na ograniczonej przestrzeni. Warto także organizować warsztaty, kampanie informacyjne oraz wydarzenia, takie jak np. targi żywności czy dni otwarte w ogrodach społecznych, aby zwiększyć widoczność tych projektów. Promowanie miejskiego rolnictwa mogłoby również uwzględniać prezentację inspirujących przykładów, takich jak ogrody społeczne, zielone dachy czy farmy wertykalne, które pozytywnie będą wpływać na jakość życia mieszkańców, oraz będą sprzyjać integracji społecznej i wspierać ekologiczne podejście do rozwoju miast. Większa świadomość na temat miejskiego rolnictwa i jego promocja są kluczowe, aby zaangażować mieszkańców i zdobyć poparcie lokalnych władz do ekologicznej transformacji miejskiej przestrzeni.

Diagramy opisujące wyniki jednostkowe badań ankietowych dotyczących praktyk związanych z uprawą warzyw, owoców i ziół na terenach miejskich

Pytanie 6.

Czy kiedykolwiek próbowałeś/aś uprawiać własne warzywa w mieście?

Z badań wynika, że 27% respondentów uprawiało warzywa w mieście, a kolejne 29% było zdecydowane rozpocząć taką działalność na swoich posesjach, pomimo braku doświadczenia. Wyniki te podkreślają znaczny potencjał rozwoju miejskiego rolnictwa oraz potrzebę edukacji i wsparcia dla osób rozpoczynających uprawę roślin.

Natomiast organizowanie warsztatów, które mogą dostarczać praktycznych informacji o wyborze roślin jadalnych, technikach ekologicznych upraw warzyw, owoców i ziół, mogłaby ułatwić mieszkańcom rozpoczęcie własnych upraw w tkance miejskiej. Wydaje się, że kluczowym elementem jest także zapewnienie przestrzeni do działalności rolniczej mieszkańców (np. ogrody społeczne), co sprzyjać będzie zarówno uprawie, jak i integracji społecznej.

Pytanie 7.

Czy kiedykolwiek próbowałeś/aś uprawiać własne owoce w mieście?

Badania wskazują, że uprawa owoców w miastach jest mniej popularna niż warzyw, jednak 26% respondentów prowadzi taką uprawę obecnie, a 34% wyraża chęć rozpoczęcia uprawy. Wyniki te pokazują na duży potencjał w promocji miejskich upraw owoców oraz potrzebę działań edukacyjnych i wspierających.

Warsztaty i szkolenia mogłyby pomóc mieszkańcom nie tylko w nauce upraw drzew i krzewów owocowych, ale również wykorzystania małych przestrzeni oraz stosowania ekologicznych metod ochrony roślin. Dodatkowo poprzez udostępnianie przestrzeni w ogrodach społecznych można by zachęcać mieszkańców do podjęcia tej działalności oraz przy okazji wspierać integrację lokalnych społeczności. Promocja upraw owoców powinna przede wszystkim podkreślać ich korzyści, takie jak dostęp do świeżych produktów, oszczędności czy ograniczenie śladu węglowego. Natomiast współpraca z lokalnymi władzami i organizacjami mogłaby odegrać kluczową rolę w popularyzacji tych inicjatyw, wspierając zrównoważony rozwój miast i miejski ekologiczny styl życia.

Diagramy opisujące wyniki jednostkowe badań ankietowych dotyczących praktyk związanych z uprawą warzyw, owoców i ziół na terenach miejskich

Pytanie 8.

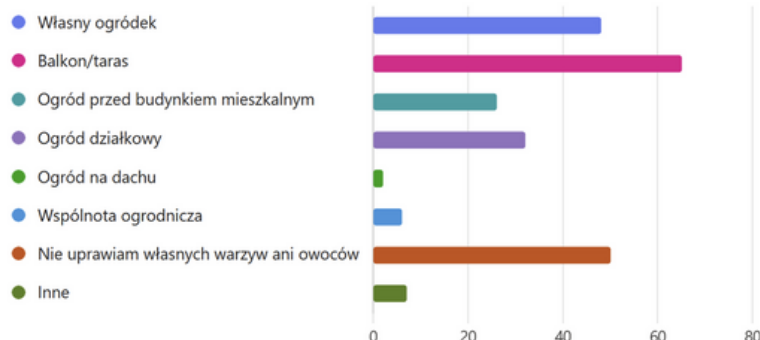
Czy kiedykolwiek próbowałeś/aś uprawiać własne zioła w mieście?

Przeprowadzone badania ankietowe wskazują, że uprawa ziół w miastach cieszy się większą popularnością niż warzyw czy owoców. Aż 31% respondentów deklaruowało, że aktywnie uprawia zioła w mieście, 27% ma w tym doświadczenie, a kolejne 27% wyraża zainteresowanie ich uprawą. To pokazuje, że uprawa ziół może stanowić idealny punkt wyjścia do rozwijania miejskiego ogrodnictwa. Ze względu na niewielkie wymagania przestrzenne zioła można uprawiać niemal wszędzie – od balkonów i parapetów po zielone dachy i ogrody społeczne. Edukacyjne warsztaty partycypacyjne mogłyby zachęcić mieszkańców miast, ucząc ich uprawy najpierw w ich mieszkaniach w doniczkach, a następnie na balkonach w skrzyniach czy ogrodach pionowych, a także prezentując ekologiczne metody pielęgnacji oraz możliwości kulinarnego, leczniczego i kosmetycznego zastosowania ziół. Lokalne władze i organizacje pozarządowe mogłyby inicjować zakładanie ogrodów ziołowych w przestrzeniach publicznych, takich jak parki czy tereny szkolne (np. klasy, czy podwórka), wspierając jednocześnie edukację ekologiczną i integrację społeczną na różnym poziomie. Kampanie promujące uprawę ziół mogłyby zwracać uwagę na ich liczne korzyści – poprawę jakości powietrza, walory estetyczne oraz łatwość pielęgnacji oraz ich przydatność ze względu na walory lecznicze i kosmetyczne. Ponadto, uprawa ziół w miastach może stanowić stosunkowo przystępny i efektywny sposób na zaangażowanie mieszkańców w miejskie ogrodnictwo i powstawanie swego rodzaju zintegrowanych mini wspólnot ogrodnictwa miejskiego.

Pytanie 9.

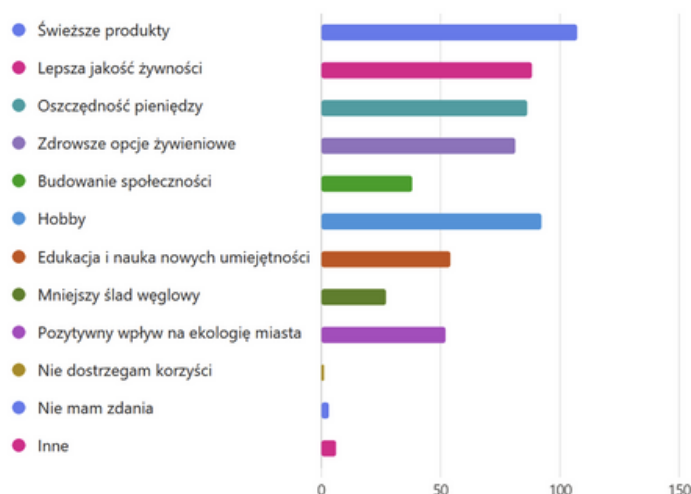
Jeśli uprawiasz własne warzywa, owoce, lub zioła, gdzie to robisz?

Z przeprowadzonych badań wynika, że mieszkańcy miast najczęściej uprawiają żywność na swoich balkonach i tarasach (28%) oraz we własnych ogródkach (20%), podczas gdy 21% nie prowadzi żadnych upraw. W warunkach miejskich raczej preferowane są kompaktowe rozwiązania, które dostosowane do ograniczonych przestrzeni. Promowanie takich inicjatyw jak ogrody na dachach, wspólnoty ogrodnicze czy ogrody społeczne, mogłoby zwiększyć dostępność miejsc do uprawy w miastach.

Pytanie 10.

Jakie korzyści dostrzegasz w miejskiej produkcji żywności?

Wśród korzyści z uprawy żywności w miastach mieszkańcy wymieniają przede wszystkim uzyskiwanie świeżych produktów (37%), lepszej jakości żywności (14%) oraz oszczędność pieniędzy (14%) ale również realizowanie swojego hobby (14%). Te wyniki wskazują na to, że konsumenci są zainteresowani poprawą jakości swojej diety oraz redukcją kosztów żywności poprzez produkcję in situ.

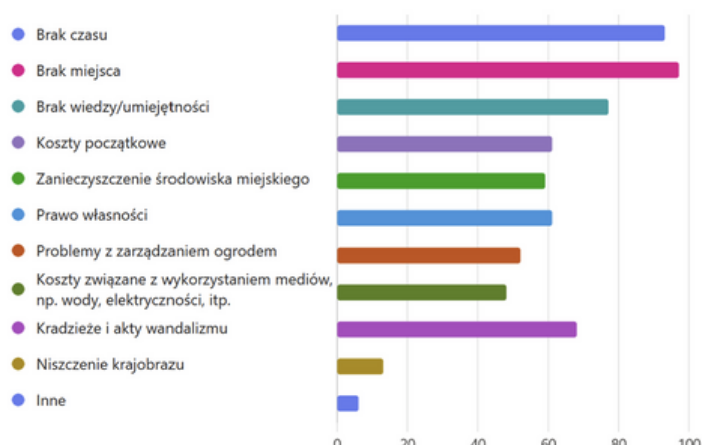

Diagramy opisujące wyniki jednostkowe badań ankietowych dotyczących praktyk związanych z uprawą warzyw, owoców i ziół na terenach miejskich

Pytanie 11.

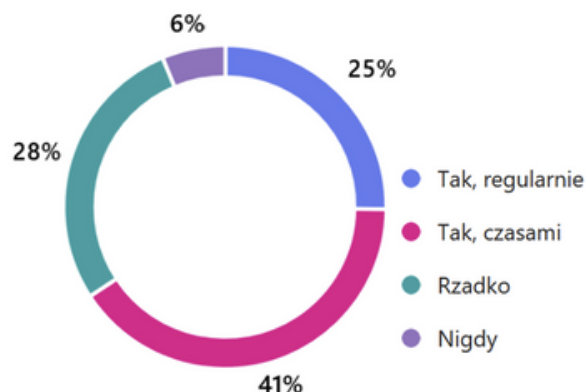
Jakie przeszkody widzisz w miejskiej produkcji żywności?

Mieszkańcy miast dostrzegają wiele przeszkód związanych z produkcją żywności w przestrzeni miejskiej, takich jak na przykład: brak miejsca, czasu, odpowiedniej wiedzy i umiejętności, a także obawy o kradzieże, czy też akty wandalizmu oraz kwestie związane z prawem własności. Wszystkie te wyniki wskazują na pilną potrzebę opracowania kompaktowych rozwiązań dla osób z ograniczonym dostępem do przestrzeni.

Pytanie 12.

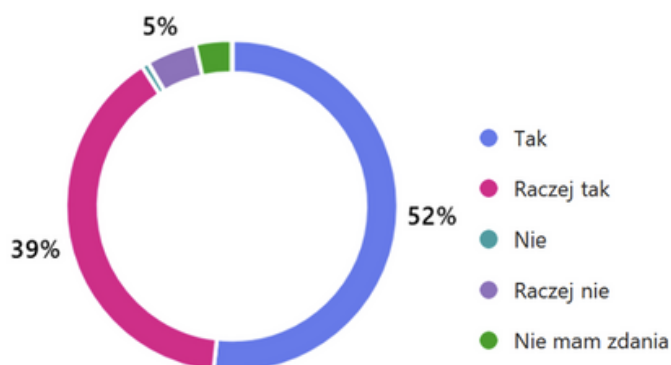
Czy korzystasz z lokalnych rynków rolnych, kupujesz od lokalnych rolników?

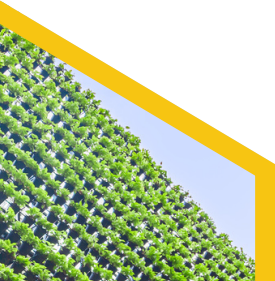
Ponad 65% ankietowanych korzysta z lokalnych targów, choć dla większości są to zakupy wykonywane sporadycznie (41%), najczęściej zakupy żywności dokonywane są w związku z dostępnością sezonowych produktów. Wyniki te mogą sugerować, że zwiększenie częstości zakupów na rynkach lokalnych można by osiągnąć poprzez działania promocyjne, edukacyjne oraz organizacji większej liczby targów ekologicznej żywności w różnych jak najbardziej dogodnych dla mieszkańców lokalizacjach.

Pytanie 13.

Jak często spożywasz słodycze i przekąski?

Aż 94% respondentów wyraziło pozytywne opinie na temat inicjatyw związanych z miejską produkcją żywności, co wskazywać może na wzrost społecznej świadomości w obszarze zrównoważonego rozwoju i lokalnej samowystarczalności żywieniowej. Taki wynik pokazuje, że tego typu działania mogłyby zyskać duże wsparcie, zwłaszcza wśród mieszkańców Wrocławia, gdzie zainteresowanie ekologią, zdrowym trybem życia oraz zaletami lokalnej produkcji stale rośnie. Warto też wykorzystać ten potencjał, promując projekty, takie jak ogrody społeczne, farmy na dachach budynków czy uprawy w przestrzeniach publicznych. Takie przedsięwzięcia mogłyby nie tylko wspierać lokalne społeczności, ale także poprawiać jakość środowiska miejskiego, zwiększać ilość zieleni, wzmocnić biom miasta oraz wspomagać edukację mieszkańców w zakresie ekologii i produkcji żywności. Dzięki temu Wrocław ma możliwość stać się pionierem w promowaniu tego rodzaju rozwiązań w Polsce, dzięki swojej otwartości na innowacje i współpracę społeczną.

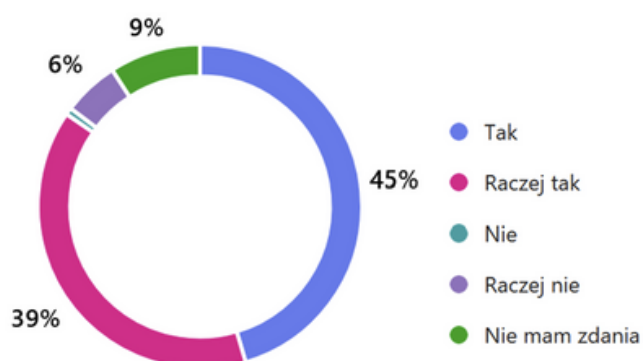

Diagramy opisujące wyniki jednostkowe badań ankietowych dotyczących praktyk związanych z uprawą warzyw, owoców i ziół na terenach miejskich

Pytanie 14.

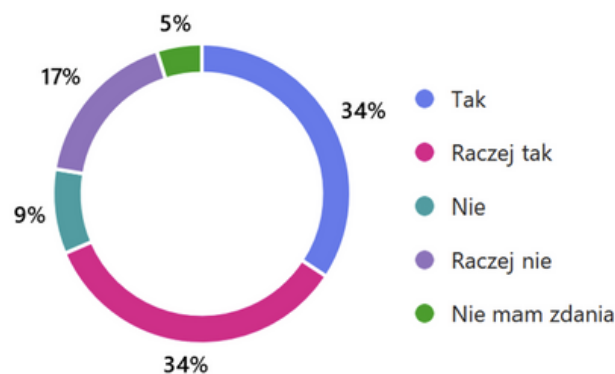
Czy chciałbyś mieszkać w pobliżu miejsc takich jak ogrody społeczne lub pionowe farmy?

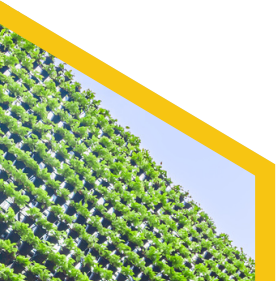
Aż 93% ankieterów wyraziło chęć zamieszkania w pobliżu miejsc gdzie produkowana byłaby żywność. Wynik ten pokazuje, że rozwój tego typu projektów może nie tylko poprawić jakość życia mieszkańców (zwiększenie terenów zielonych), ale również zwiększyć zainteresowanie miejskim ogrodnictwem i innego typu ekologicznymi inicjatywami. Zielone strefy w miastach pełnią wiele istotnych funkcji począwszy od zapewnienia przestrzeni do odpoczynku i integracji społecznej, po wspieranie różnorodności biologicznej oraz poprawę mikroklimatu. Realizacja projektów, takich jak ogrody społeczne, parki z edukacyjnymi ogrodami uprawnymi, czy ekologiczne farmy miejskie, mogą pomóc stale podnosić świadomość ekologiczną mieszkańców. Dodatkowo, bliskość takich przestrzeni zwiększa atrakcyjność nieruchomości, może również wpływać na poprawę estetyki miejskiego krajobrazu oraz pomaga w redukcji zanieczyszczeń powietrza i tłumieniu (rozpraszaniu) hałasu. Tego typu inicjatywy sprzyjają budowaniu więzi społecznych i zachęcają mieszkańców do aktywnego udziału w działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju i poprawy jakości środowiska w tkance miejskiej

Pytanie 15.

Czy byłbyś/byłabyś zainteresowany/a uczestnictwem w programach edukacyjnych?

Prawie 68% respondentów wykazało zainteresowanie programami edukacyjnymi, co wskazuje na pilną potrzebę organizowania warsztatów, szkoleń i innych działań, które mogłyby wspierać rozwój wiedzy na temat miejskiego rolnictwa i ekologii. Tego typu inicjatywy mogą stać się kluczowym elementem strategii promującej zrównoważony rozwój miasta Wrocławia. W perspektywie długoterminowej inicjatywy te mogą przyczynić się do zmiany postaw społecznych, wspierając rozwój nowoczesnych, proekologicznych społeczności zaangażowanych w ochronę środowiska i lokalną produkcję żywności.

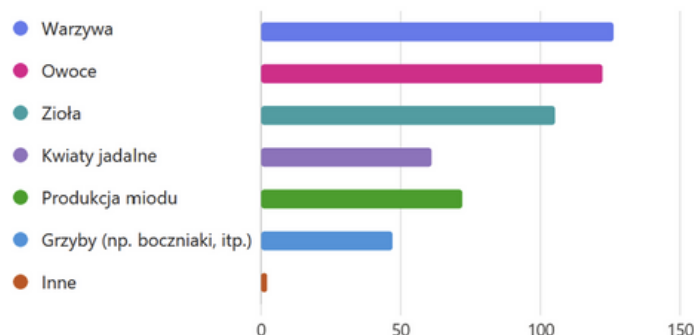

Diagramy opisujące wyniki jednostkowe badań ankietowych dotyczących praktyk związanych z uprawą warzyw, owoców i ziół na terenach miejskich

Pytanie 16.

Jak oceniasz swoją wiedzę na temat wartości odżywczych warzyw i owoców?

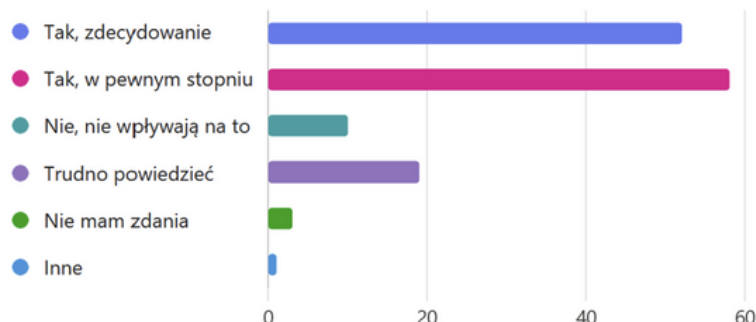

Jak wynika z przeprowadzonych badań warzywa (24%) i owoce (23%) cieszą się największym zainteresowaniem wśród respondentów, jednak zioła (20%) również wzbudzają dużą uwagę. Wyniki te wskazują na pilną potrzebę edukacji mieszkańców skupionej na tych obszarach, z naciskiem na praktyczne rozwiązania dostosowane do małych przestrzeni, takich jak balkony czy tarasy.

W przyszłości programy edukacyjne mogłyby obejmować propagowanie różnych technik ogrodnictwa wertykalnego, uprawy w pojemnikach, skrzyniach oraz ekologiczne praktyki, takie jak kompostowanie czy zbieranie i wykorzystanie deszczówki do podlewania roślin. Natomiast warsztaty mogłyby uczyć technik sadzenia, pielęgnacji i zbioru roślin, a także ich kulinarnego zastosowania, zwłaszcza w przypadku ziół, które są stosunkowo łatwe w uprawie. Włączenie aspektów estetycznych, jak projektowanie balkonów z roślinami jadalnymi, dodatkowo mogłoby zwiększyć ich atrakcyjność, a przy okazji promowałoby lokalną produkcję żywności, zdrowy styl życia i zrównoważony rozwój w mieście.

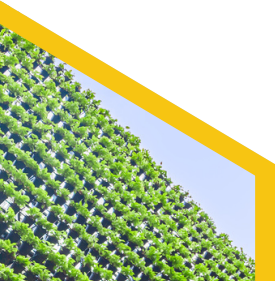
Pytanie 17.

Czy uważasz, że miejskie ogrody mogą poprawić bezpieczeństwo żywnościowe w mieście?

Badania wskazują, że około 77% respondentów uważało, że miejskie ogrody mają pozytywny wpływ na bezpieczeństwo żywnościowe, co może świadczyć o znacznym zaufaniu mieszkańców do lokalnej produkcji jako sposobu na ograniczenie zależności od tradycyjnych źródeł dostaw. Ogrody miejskie umożliwiają uprawę świeżych, ekologicznych produktów w bliskim sąsiedztwie konsumentów, a to wpływać może na zmniejszenie śladu węglowego i zwiększenie dostępu do żywności wysokiej ekologicznej jakości.

Dodatkowo promują różnorodność upraw, wprowadzając zarówno mniej popularne gatunki roślin, jak i tradycyjne odmiany przystosowane do lokalnych warunków. To również przestrzenie edukacyjne i integracyjne, które angażują społeczności lokalne, zwiększając ich wiedzę o ekologii i wspierając współpracę mieszkańców. W obliczu globalnych wyzwań, takich jak zmiany klimatyczne i nadmierna urbanizacja, miejskie ogrody stanowią mogą ważny element w budowaniu strategii zrównoważonego rozwoju miasta i budowania samowystarczalności żywnościowej jego mieszkańców.

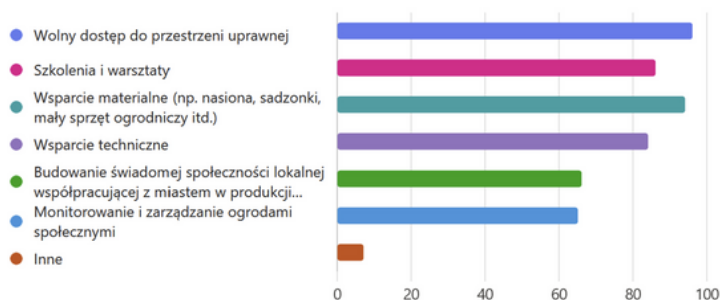

Diagramy opisujące wyniki jednostkowe badań ankietowych dotyczących praktyk związanych z uprawą warzyw, owoców i ziół na terenach miejskich

Pytanie 18.

Jakie wsparcie byłoby dla Ciebie najważniejsze, aby rozpocząć lub kontynuować produkcję żywności?

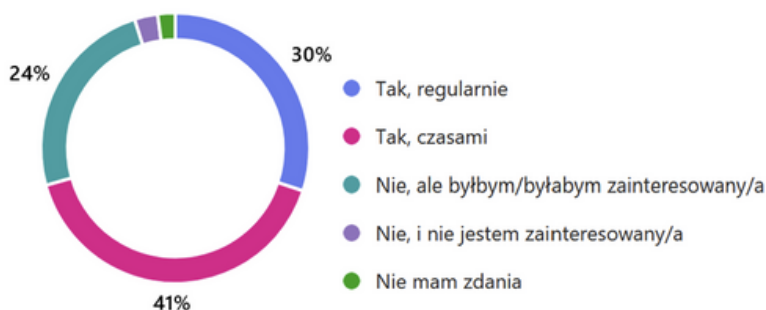
Najważniejsze potrzeby respondentów związane z uprawą roślin to według respondentów swobodny dostęp do przestrzeni (19%) i wsparcie materialne (19%). Zapewnienie łatwo dostępnych miejsc, takich jak ogrody społeczne, czy zielone dachy. Taki dostęp mógłby znacząco zwiększyć faktyczne zainteresowanie dużej rzeszy mieszkańców miejskim ogrodnictwem.

Swobodny dostęp do przestrzeni w mieście oznaczać może także możliwość użytkowania terenów publicznych lub prywatnych udostępnionych lokalnym społecznościom. Z kolei wsparcie materialne, takie jak udostępnianie (np. wypożyczenie lub zakup) narzędzi systemów nawadniających, czy udostępnienie nasion, pozwoliłoby początkującym ogrodnikom zakładać i następnie bez większych przeszkód kontynuować uprawy.

Uzupełnieniem takich działań mogłyby być warsztaty i szkolenia z zakresu pielęgnacji roślin i zarządzania ogrodami, a także dotacje bezpośrednie lub mikrogranty, które wspierałyby realizację tego typu działań w różnej skali.

Pytanie 19.

Czy masz dostęp do produktów rolniczych bezpośrednio od producentów?

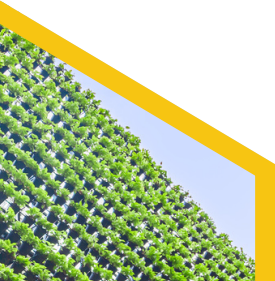

71% respondentów deklarowało zakup lokalnych produktów bezpośrednio od producentów, jednak jedynie 30% robiło to regularnie. Choć ta forma zakupów jest doceniana, niestety, dla większości mieszkańców pozostaje jedynie okazjonalnym rozwiązaniem.

Aby zwiększyć regularność i chęć wyboru takich rozwiązań, warto promować ich korzyści, takie jak np. wspieranie lokalnych rolników – poprzez zakup ich produktów, krótsze łańcuchy dostaw, szybki dostęp do naprawdę świeżych produktów oraz pośrednio zmniejszenie emisji CO₂ dzięki ograniczeniu ilości transportu.

Zachęcenie do częstszych zakupów mogą też sprzyjać lokalne targowiska, kampanie informacyjne, proponowane programy lojalnościowe oraz społecznościowe platformy cyfrowe, które mają na celu ułatwianie kontaktu z producentami. Dobrym pomysłem byłoby też włączenie do współpracy restauracji, szkół i innych instytucji korzystających z lokalnych produktów i tych wyprodukowanych na terenie miejskim, co mogłoby wpłynąć pozytywnie na zwiększenie zaangażowania lokalnych społeczności w ten system.

Takie inicjatywy wspierałyby nie tylko lokalnych producentów i gospodarkę, ale także zacieśniałyby relacje między konsumentami a dostawcami, a dzięki temu promowałyby zrównoważony rozwój w mieście.

Diagramy opisujące wyniki jednostkowe badań ankietowych dotyczących praktyk związanych z uprawą warzyw, owoców i ziół na terenach miejskich

Pytanie 20.

Czy uważasz, że miejskie farmy mogą być odpowiedzią na zapotrzebowanie na świeże produkty?

W sumie 82% respondentów twierdzi, że miejskie farmy mogą w dużym stopniu lub całkowicie zaspokoić potrzeby na świeże produkty, co świadczy o rosnącym zaufaniu dla innowacyjnych metod miejskiej produkcji żywności.

Farmy miejskie, mogą oferować świeże jak również wysokiej jakości produkty, a przy okazji pomóc w skracaniu łańcuchów dostaw. Rozwiązania takie jak uprawy wertykalne, hydroponiczne czy aquaponiczne pozwalają efektywnie wykorzystywać ograniczoną przestrzeń miejską, minimalizując zużycie zasobów, emisję CO₂ i generowanie odpadów.

Zainteresowanie tymi inicjatywami pokazuje potencjał jaki mają miejskie farmy nie tylko w zapewnianiu świeżej żywności, ale także w edukacji ekologicznej i angażowaniu społeczności miejskiej. Mogą one wspierać lokalną gospodarkę oraz tworzyć nowe miejsca pracy i integrować mieszkańców wokół wspólnych celów.

W obliczu zmian klimatycznych i nadmiernej urbanizacji farmy miejskie mogą stać się istotnym elementem budowania odpornych na zmiany klimatu i samowystarczalnych systemów żywnościowych, wspierając jednocześnie zdrowy styl życia i zrównoważony rozwój.

Pytanie 21.

Czy sądzisz, że miejska produkcja żywności może poprawić jakość życia mieszkańców?

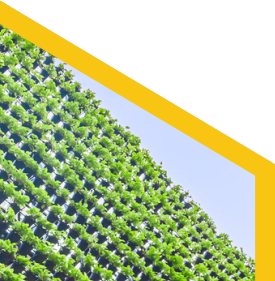

80% respondentów uważała, że produkcja żywności ma pozytywny wpływ na jakość życia w mieście. Kluczowym elementem, który podkreślali mieszkańcy miast jest dostęp do świeżych i wysokiej jakości produktów lokalnych, które dzięki krótkim łańcuchom dostaw zachowują swoje walory odżywcze i smakowe.

Ponadto, ogrody społeczne i farmy miejskie stają się przestrzeniami integracji, współpracy i wymiany doświadczeń, jednocześnie wzmacniając poczucie wspólnoty i zaangażowanie w działania ekologiczne.

Ekologiczne aspekty takich inicjatyw, jak wspieranie różnorodności biologicznej, zmniejszenie emisji CO₂ czy wprowadzanie zieleni do przestrzeni miejskich, korzystnie wpływają na mikroklimat, jakość powietrza oraz redukcję hałasu stanowiąc pozytywny efekt uboczny prowadzonej przez mieszkańców miast działalności opartej o miejskie ogrodnictwo.

Miejskie ogrody mogą pełnić także funkcję terapeutyczną i rekreacyjną ponieważ kontakt z naturą i uprawa roślin pomagają obniżyć stres, poprawiają samopoczucie i wspierają zdrowie psychiczne. Rozwój miejskiej produkcji żywności może mieć wpływ na długoterminowe wspieranie zrównoważonego rozwoju miast oraz poprawiać jakość życia i w pewnym stopniu minimalizować negatywny wpływ urbanizacji na środowisko.

Diagramy opisujące wyniki jednostkowe badań ankietowych dotyczących praktyk związanych z uprawą warzyw, owoców i ziół na terenach miejskich

Pytanie 22.

Czy interesujesz się tematyką samodzielnej uprawy w mieszkaniu?

Z otrzymanych wyników ankiet wynika, że 60% respondentów ma doświadczenie w samodzielnej uprawie roślin, co wskazuje na spory potencjał rozwoju tej aktywności na terenie miasta, szczególnie w kontekście miejskiego rolnictwa na małych przestrzeniach, takich jak balkony czy tarasy.

Zachęcenie mieszkańców do domowych upraw mogłoby opierać się na promowaniu prostych rozwiązań, takich jak ogrody wertykalne, ogrody w skrzynkach, dużych lub mniejszych donicach czy miniaturowych szklarniach. Kluczowe wsparcie mogłyby stanowić działania edukacyjne, takie jak warsztaty, poradniki internetowe z wolnym dostępem oraz aplikacje z praktycznymi wskazówkami dotyczącymi wyboru roślin i ich pielęgnacji.

Dodatkowo dotacje na zakup materiałów ogrodniczych, dostęp do lokalnych nasion i sadzonek oraz promowanie estetycznych aranżacji, np. zielonych balkonów, mogłyby jeszcze bardziej zachęcić mieszkańców do upraw.

Samodzielne ogrodnictwo w miastach nie tylko zwiększa dostęp do świeżej żywności, ale również wspiera zdrowy styl życia, zmniejsza stres i angażuje mieszkańców miast w działania proekologiczne i na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Pytanie 23.

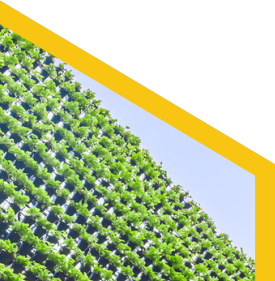
Czy produkcja żywności w mieście może edukować o zdrowym odżywianiu?

36% respondentów uważała, że miejska produkcja żywności może w znaczący sposób przyczynić się do edukacji na temat zdrowego odżywiania. Tego typu inicjatywy mają znaczny potencjał zwiększania świadomości na temat korzyści płynących z lokalnej i ekologicznej produkcji żywności.

Miejskie farmy i ogrody mogą dodatkowo pełnić funkcję przestrzeni edukacyjnych, oferując warsztaty z uprawy roślin, przygotowywania zdrowych posiłków oraz świadomego wyboru sezonowych warzyw i owoców. Programy i inicjatywy, które skierowane byłyby do dzieci, młodzieży i dorosłych sprzyjałyby trwałym zmianom w nawykach żywieniowych społeczności miejskiej.

Miejska produkcja żywności, oprócz wpływu edukacyjnego dotyczącego zdrowego odżywiania, może również inspirować do zrównoważonego stylu życia, promowania braku marnotrawstwa żywności oraz dodatkowo wspierania lokalnych dostawców. Tym samym stać się może nie tylko źródłem świeżych produktów, ale także narzędziem budowania świadomej i odpowiedzialnej społeczności.

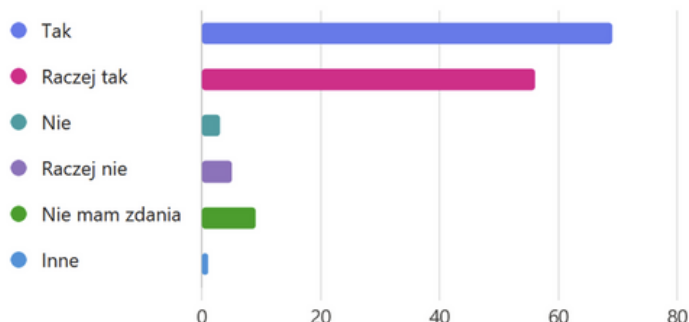

Diagramy opisujące wyniki jednostkowe badań ankietowych dotyczących praktyk związanych z uprawą warzyw, owoców i ziół na terenach miejskich

Pytanie 24.

Czy powinno się promować więcej inicjatyw produkcji żywności w mieście?

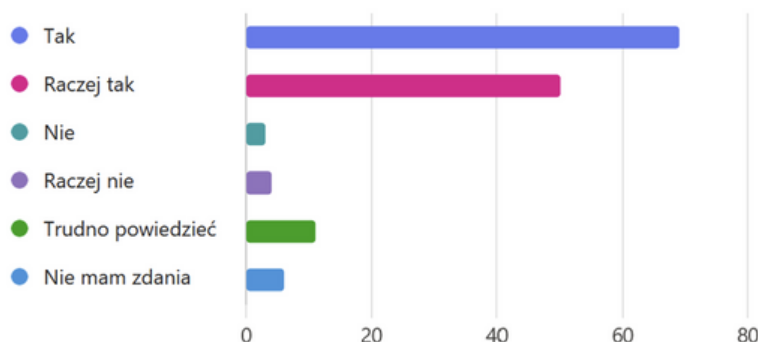
W odpowiedzi na ankietę, 81% respondentów wyraziło poparcie dla promocji inicjatyw związanych z miejskim rolnictwem, co może odzwierciedlać duże społeczne zainteresowanie mieszkańców miast dla tego rodzaju działalności. Ponadto, dane te wskazują na rosnącą świadomość korzyści związanych z lokalną produkcją żywności w miastach, co jest bardzo pozytywnym trendem.

Władze lokalne powinny wykorzystać to poparcie poprzez inwestycje w rozwój miejskiego rolnictwa oraz tworzenie ogrodów społecznych, farm miejskich i zielonych dachów. Takie przestrzenie nie tylko mogą zwiększyć dostęp do świeżej żywności, ale także poprawić estetykę i jakość życia w miastach. Równocześnie działania edukacyjne, takie jak warsztaty i kampanie informacyjne, mogą zwiększyć zaangażowanie mieszkańców w tę ideę.

Miejskie rolnictwo wspiera lokalną gospodarkę, tworzy miejsca pracy i odpowiada na współczesne wyzwania związane z urbanizacją oraz zmianami klimatycznymi.

Pytanie 25.

Czy powinno się wprowadzić więcej regulacji wspierających producentów żywności?

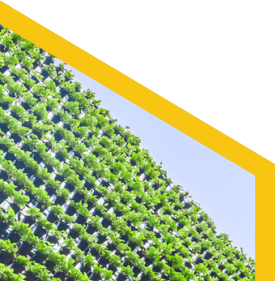

W sumie, jak wskazują badania ankietowe aż 83% respondentów poparło wprowadzenie regulacji pozwalających na wsparcie lokalnych producentów żywności, co wskazuje na ich znaczenie w poprawie warunków życia mieszkańców miast. Można też na tej podstawie wnioskować o rosnącej świadomości przeciętnego mieszkańca miast na temat korzyści płynących z lokalnej produkcji, takich jak wspieranie regionalnej gospodarki, skracanie łańcuchów dostaw, dostępu do świeższych produktów oraz ograniczenia wpływu na środowisko przyrodnicze.

Proponowane regulacje mogłyby obejmować zarówno ulgi podatkowe, jak również dotacje, uproszczenie formalności sprawozdawczych dla małych producentów oraz zachęty dla instytucji publicznych realizujące ideę rolnictwa miejskiego, takich jak szkoły, szpitale, urzędy, stołówki socjalne itp. do korzystania z lokalnych produktów. Rozwój infrastruktury, w tym rynków lokalnych, centrów dystrybucyjnych czy platform online, mógłby dodatkowo ułatwić sprzedaż i zwiększyć widoczność produktów regionalnych na rynku żywnościowym.

Również kampanie edukacyjne i promocyjne, takie jak warsztaty, festiwale czy przyznawanie lokalnych certyfikatów jakości, mogłyby zwiększyć świadomość mieszkańców na temat zalet wspierania lokalnych producentów.

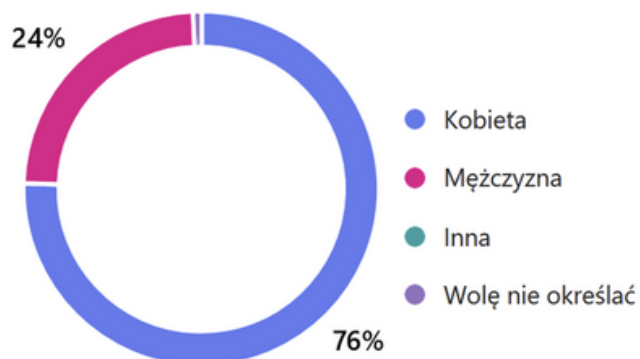
Wydaje się, że tak wysokie poparcie społeczne może stanowić dla administracji miasta wyraźny sygnał do działania. A inwestycje w rozwój lokalnej produkcji żywności przyczynić się mogą do wzmocnienia gospodarki miasta, poprawy jakości życia mieszkańców i stworzenia bardziej zrównoważonych oraz odpornych systemów żywnościowych.

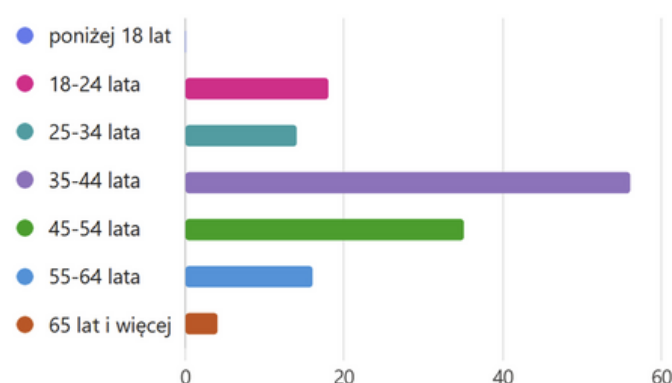

Diagramy opisujące wyniki jednostkowe badań ankietowych dotyczących praktyk związanych z uprawą warzyw, owoców i ziół na terenach miejskich

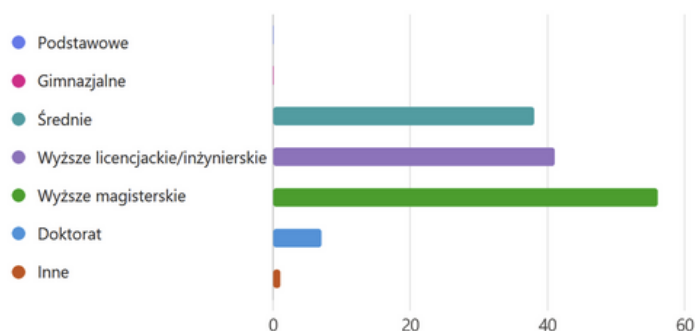
Pytanie 26. Płeć

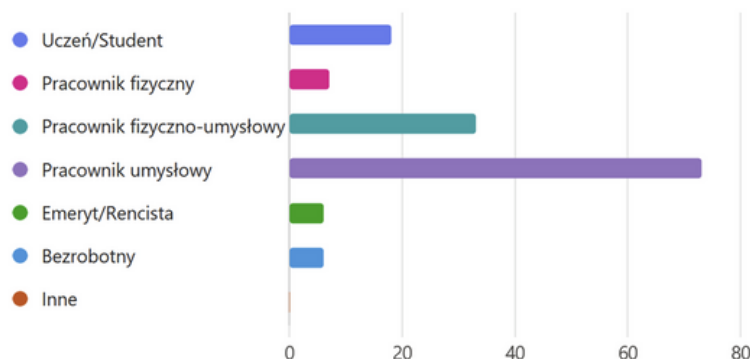
Pytanie 27. Wiek

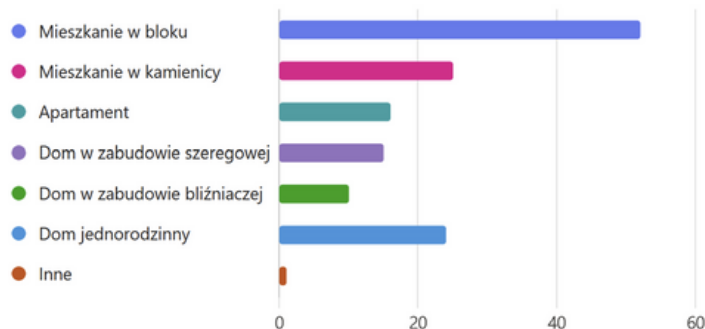
Pytanie 27. Wykształcenie

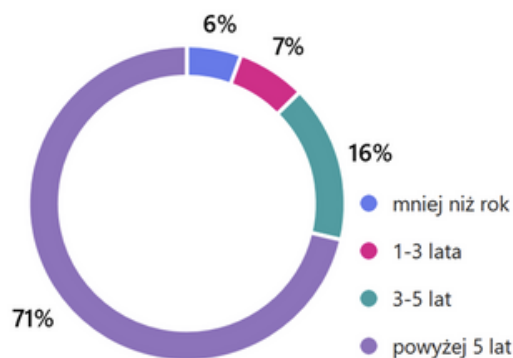
Pytanie 28. Status zawodowy

Pytanie 29. Wybierz rodzaj swojego obecnego miejscza zamieszkania

Pytanie 30. Jak długo mieszkasz w obecnym miejscu?

Na podstawie przeprowadzonych analiz opracowano zestaw rekomendacji, które mogą wspierać rozwój miejskiej produkcji żywności, jak również zachęcać do samodzielnej uprawy roślin oraz promować lokalne inicjatywy.

Rekomendacje

1. Edukacja i promocja samodzielnej uprawy:

Cel: Zwiększenie liczby osób uprawiających rośliny w miastach. Takie działanie może się znacząco przyczynić do wzrostu samowystarczalności żywieniowej mieszkańców miast (w warunkach normalnych i w czasie kryzysu – np. podczas pandemii), jak również szybko i lepszego dostępu do zdrowej żywności oraz promowania ekologicznych nawyków.

Proponowane działania:

- **Organizacja warsztatów i szkoleń:** Organizowanie warsztatów na temat uprawy warzyw, owoców i ziół w warunkach domowych, np. na balkonach, tarasach i w małych ogrodach, jak również na parapetach w mieszkaniach. Szkolenia mogłyby również obejmować tematykę zrównoważonego ogrodnictwa, ekologicznych metod upraw i ochrony roślin. Działania te mogłyby obejmować także praktyczne zajęcia w terenie oraz demonstracje upraw miejskich. Taki sposób edukacji osób dorosłych, młodzieży mogłyby pomóc uczestnikom poczuć się pewniej w realizacji i organizacji upraw miejskich.
- **Opracowanie poradników:** Stworzenie łatwych do zrozumienia poradników drukowanych i online w tzw. otwartym dostępie, które zawierałyby proste wskazówki i praktyczne porady, takie jak dobór odpowiednich roślin do miejskiego klimatu, techniki pielęgnacji, a także jak informacji w jaki sposób korzystać z ograniczonej przestrzeni miejskiej nie naruszając prawa. Dodatkowo poradniki mogłyby obejmować zbiór informacji na temat korzyści zdrowotnych związanych z samodzielną uprawą żywności w mieście.
- **Promowanie sukcesów:** przede wszystkim promocja! Pokazywanie sukcesów osób, które już uprawiają rośliny, jako inspiracji dla innych mieszkańców. Można też zorganizować wystawy zdjęć, relacje w mediach społecznościowych, czy organizować wydarzenia, podczas których osoby uprawiające rośliny mogłyby podzielić się swoimi doświadczeniami.

2. Tworzenie miejskich ogrodów społecznych:

Cel: Zwiększenie dostępu do przestrzeni przeznaczonej na wspólne uprawy roślin, co umożliwi mieszkańcom miast uprawę własnej żywności i promowanie lokalnych produktów w miastach.

Proponowane działania:

- **Organizacja warsztatów i szkoleń:** Organizowanie warsztatów na temat uprawy warzyw, Wyznaczanie terenów miejskich pod ogrodnictwo miejskie na niewykorzystywanych lub zdegradowanych, ale zrewitalizowanych terenach miejskich do tworzenia ogrodów społecznych. Takie ogrody mogłyby być dostępne dla wszystkich mieszkańców, pozwalając na wspólne uprawy, a to pozwoliłoby na tworzenie nowych społecznych więzi.

Rekomendacje

- **Mikrogranty i dotacje:** Udostępnianie grantów i dotacji na zakładanie, rozwój oraz utrzymanie ogrodów społecznych. Takie mikrogranty lub dotacje mogłyby być przyznawane na przykład na zakup narzędzi ogrodniczych, nasion czy materiałów do budowy małych szklarni.
- **Zachęcanie do zarządzania ogrodami przez lokalne społeczności:** Stworzenie przestrzeni do aktywnego uczestnictwa mieszkańców w zarządzaniu ogrodami (np. poprzez platformy społecznościowe lub stałe spotkania w udostępnianych przez miasto lokalach), co może wzmocnić poczucie wspólnej odpowiedzialności oraz wspomóc integrację społeczną.

3. Wspieranie lokalnych producentów żywności:

Cel: Promowanie zdrowej i lokalnej żywności, co przyczynić się powinno do wspierania małych, lokalnych producentów oraz poprawy jakości dostępnych produktów w miastach poprzez zwiększenie konkurencji i świadomości żywnościowej mieszkańców miast.

Proponowane działania:

- **Ulgi podatkowe:** Wprowadzenie ulg podatkowych i innych form wsparcia dla lokalnych producentów, co pomoże im bardziej swobodnie rozwijać działalność i dostarczać zdrowe produkty do miast.
- **Miejskie targi:** Organizowanie regularnych i mobilnych miejskich targów, na których lokalni producenci (w tym mieszkańcy miast) i rolnicy mogliby bezpośrednio sprzedawać swoje produkty. Takie wydarzenia sprzyjałyby zarówno integracji lokalnej społeczności jak i promowałyby zdrowe, lokalne jedzenie.
- **Programy partnerskie:** Tworzenie programów współpracy, programów lojalnościowych między rolnikami a sklepami spożywczymi, restauracjami czy szkołami, jak również pomiędzy mieszkańcami jako odbiorcami żywności w celu promowania zakupu lokalnych produktów, co wspierałoby rozwój małych przedsiębiorstw i poprawiało dostępność zdrowej żywności.

4. Regulacje wspierające lokalną produkcję:

Cel: Ułatwienie działalności lokalnym producentom i osobom uprawiającym warzywa, owoce i zioła w miastach poprzez przyjazne rolnictwu miejskiemu regulacje prawne w celu zwiększenia dostępności zdrowej żywności oraz wsparcie rozwoju lokalnych rynków.

Rekomendacje

Proponowane działania:

- **Uproszczenie przepisów:** Zmiana przepisów dotyczących upraw i sprzedaży lokalnie wyprodukowanej żywności, zakładająca uproszczenie procesów administracyjnych i zminimalizowanie biurokracji.
- **Programy finansowe:** Wprowadzenie programów finansowych wspierających rozwój miejskich inicjatyw rolniczych, takich jak dotacje na budowę farm wertykalnych, ogrodów społecznych czy miejskich farm.
- **Zachęcanie deweloperów:** Zachęcanie deweloperów do włączania przestrzeni do upraw w nowych projektach zespołów mieszkaniowych,

5. Wspieranie lokalnych producentów żywności:

Cel: Ułatwienie dostępu do upraw roślin w miastach.

Proponowane działania:

- **Dostęp do sprzętu i nasion:** Ułatwienie dostępu do niedrogiego sprzętu ogrodniczego, nasion i sadzonek, np. poprzez miejskie punkty dystrybucji oraz tworzenie punktów wypożyczenia takiego sprzętu, co pomoże zmniejszyć koszty związane z rozpoczęciem upraw.
- **Programy edukacyjne:** Stworzenie przez specjalistów programów edukacyjnych dla początkujących i zaawansowanych ogrodników, które dostarczą wiedzy na temat metod uprawy, pielęgnacji roślin oraz lepszego wykorzystywania przestrzeni w miastach.
- **Edukacja w szkołach:** Wprowadzenie edukacji ogrodniczej jako elementu dodatkowego programów nauczania w szkołach podstawowych, ponadpodstawowych i przedszkolach, co pomoże rozwijać świadomość ekologiczną i zachęci młodsze pokolenia do podejmowania działań na rzecz zrównoważonego rozwoju.

6. Zwiększenie świadomości na temat miejskiej produkcji żywności:

Cel: Zwiększenie wiedzy na temat korzyści płynących z miejskiego ogrodnictwa oraz jego wpływu na zdrowie, środowisko i społeczność.

Proponowane działania:

- **Kampanie informacyjne:** Prowadzenie szeroko zakrojonych kampanii informacyjnych na terenie miasta oraz w Internecie, które promują zdrowotne, ekologiczne i społeczne korzyści związane z miejską produkcją żywności.
- **Dni otwarte:** Organizowanie tzw. dni otwartych w miejskich ogrodach, na których mieszkańcy mogliby zobaczyć i ocenić, jak działają ogrody społeczne oraz porozmawiać z osobami prowadzącymi takie uprawy.

Rekomendacje

- **Współpraca z influencerami:** Współpraca administracji miasta z influencerami i mediami, którzy mogliby dotrzeć do szerszej grupy odbiorców i zachęcić ich do większego zaangażowania się w miejskie rolnictwo.

7. Monitoring i ocena potrzeb mieszkańców:

Cel: Dostosowanie działań do rzeczywistych potrzeb mieszkańców oraz stałe ocenianie, jakie inicjatywy w danym czasie mają największy wpływ na rozwój miejskiego rolnictwa.

Proponowane działania:

- **Regularne badania:** Regularne przeprowadzanie ankiet wśród mieszkańców danego miasta, aby poznać ich potrzeby i bariery związane z uprawą roślin oraz konsumpcją lokalnej żywności.
- **Dostosowanie działań:** Wykorzystywanie wyników przeprowadzonych badań do dostosowywania działań promujących miejską produkcję żywności, tak aby były one jak najbardziej efektywne i odpowiadały na konkretne potrzeby społeczności.

Powyższe rekomendacje i działania obejmują całe spektrum problemów związanych z produkcją warzyw, owoców i ziół w tkance miejskiej i integracji mieszkańców poprzez ich uprawę. Działania te mogą przyczynić się do zwiększenia dostępności zdrowej żywności, promowania zrównoważonego rozwoju oraz wspierania lokalnych społeczności, poprawiając jakość życia w miastach i wspierając zdrowie publiczne.

Zespół FOCUSE

dr hab. Alicja Krzemińska
dr inż. Anna Zaręba

<https://focuse.uwr.edu.pl>